

בלי תוכנית מעשית לפירוז עזה, אין לעבור לשלב ב'

written by מאיר בן שבת | 11.12.2025

אם לשפוט על פי עמדות מנהיגיו ופעילותו בשטח, הרי שכיום חמאס כבר אינו מתנהל מתוך תחושת סכנה לקיומו. יתרה מכך, כעת הוא נאבק על התנאים שיבטיחו את מעמדו ואת המשך השפעתו כגורם כוח משמעותי בזירה הפלסטינית ובמערכת האזורית.

בריאיון שהעניק לאלג'זירה ביום רביעי האחרון הטעים ח'אלד משעל, ממנהיגי הארגון, כי "בצורתה הכוללת המלחמה ללא ספק הסתיימה, ואנחנו מקווים ופועלים לכך שלא תחזור". באשר לשתי דרישותיה המרכזיות של ישראל, שמעוגנות בתוכנית עשרים הנקודות של הנשיא דונלד טראמפ, הציג משעל נוסחות פשרה לא מפתיעות. בעניין העברת השלטון מידי חמאס הוא ציין את הסכמת התנועה להקמת ממשלת טכנוקרטים "ולאיחוד בין רצועת עזה ליהודה ושומרון", ואילו בעניין פירוק חמאס מנשקו ופירוז הרצועה הוא חזר על רעיון ההודנה [1] נצירת הנשק ושמירתו, אך מבלי להתפרק ממנו.

כדאי לשים לב גם להסבר שסיפק משעל לשוחרי הג'יהאד על נכונותו לנצור את האש במסגרת הודנה ארוכת טווח: עזה עשתה כל שביכולתה ומילאה את חובתה ל"התנגדות". בשלב זה עליה למקד את מאמציה בהתאוששות ובבנייה מחדש.

עם הנוסחאות הללו, לצד הנכונות לתמוך בהצבת כוח ייצוב בינלאומי, משעל מקווה לשכנע את המדינות המתווכות [2] ודרכן את ארה"ב [3] ללחוץ על ישראל לעבור לשלב ב' בתוכנית טראמפ. זהו השלב שאמור לספק לפלסטינים את אחד ההישגים החשובים מבחינתם לאחר עצירת המלחמה: נסיגה ישראלית משמעותית משטחי עזה, כולל האזורים הדרומיים, הצפוניים והמזרחיים שנמצאים כיום בשליטת צה"ל, למעט רצועה ביטחונית צרה לאורך מרחב הגבול ("הפרימטר הביטחוני"). שלב זה אמור לסלול את הדרך לנסיגה המוחלטת בשלב השלישי.

בנקודת הזמן הנוכחית, מה שמעניין את הממשל האמריקני יותר מכול הוא ייצוב הפסקת האש. בראייתו, זהו יעד הביניים שבשבילו צריך לעבור לשלב השני וליצור מומנטום של יישום התוכנית. כך תתקבע בשטח מציאות של אי לוחמה, שתאפשר לנשיא ארה"ב להתברך בהישג זה ולעבור למימוש תוכניותיו האחרות.

גם בחמאס קוראים כך את מדיניותו של טראמפ. במאמר שפרסם ד"ר איאד אלקרא, העורך הראשי של עיתון "פלסטיין" העזתי, הוא תיאר את העמדה האמריקנית העדכנית כמעבר מחוסר ודאות לבהירות בניסוח הדרישות בנוגע לשלב השני: נסיגה ישראלית לעבר רצועת הגבול, כוח ייצוב ערבי-בינלאומי, והקמת ועדה חדשה לניהול עזה, עם שמות חדשים וללא מעורבותו של טוני בלייר.

לדברי אלקרא, הנשיא טראמפ מעוניין ב"הישג דצמבר" מזירת עזה. לכן הוא לוחץ על ראש הממשלה בנימין נתניהו, ובמקביל מנהל משא ומתן עקיף עם חמאס, המלווה במקלות וגזרים עם זיקה בין פירוק הנשק לשיקום הרצועה.

אולם מנקודת מבטה של ישראל, קשה לומר שבנתונים הנוכחיים המעבר לשלב השני הוא אינטרס שלנו. ההפך הוא הנכון. שליטת צה"ל באזורים שהוא אמור להתפנות מהם לא רק משפרת את ההיערכות הביטחונית לתרחישים השונים, אלא היא משאירה בידי ישראל מנוף לחץ משמעותי על חמאס ועל המדינות המתווכות כדי למלא את דרישותיה.

בראייתה של ישראל, הפסקת האש איננה המטרה. פירוק יכולות האויב ופירוז השטח מנשק הם היעדים העיקריים ביחס לזירה זו. לא רק שעד כה לא השגנו אותם, אלא שמלבד הצהרות על המחויבות אליהם לא הוצגה תוכנית מעשית להשלמתם.

עתה, לאחר שהושבו כל החטופים החיים וכמעט כל החטופים החללים, הנסיגה מהאזורים הללו היא מחיר שישראל נתבעת לשלם. אך זהו אינטרס של הפלסטינים ושל נותני הערבות להסכם, לא של ישראל.

השפעה גם על לבנון

כפי שנכתב לא פעם בדפי עיתון זה, החלל שנוצר בהיעדר הגדרות ברורות למונחים "פירוז" ו"פירוק מנשק" מתחיל להתמלא בפרשנויות יצירתיות כמו זו שהציג משעל. גורמים מצריים התבטאו גם הם על האפשרות לנצור את הנשק במקום להתפרק ממנו. בכירים אחרים הבחינו בין נשק התקפי לנשק הגנתי או בין נשק כבד לנשק קל, ויש שהרחיקו לכת והציעו לפתור את הבעיה באמצעות שילוב הגורמים החמושים של ארגוני הטרור בתוך הכוחות הפלסטיניים שיוכשרו לקבל לידיהם את השליטה בעזה.

מלבד היצירתיות השופעת, המכנה המשותף של כל הרעיונות הללו הוא הניסיון למצוא פתרון שיאפשר "ללכת עם ולהרגיש בלי". זהו מאמץ לרצות את ישראל מבלי להתעמת עם חמאס, מתוך הנחה שארגון הטרור לא יסכים לוותר על נשקו, כפי שדובריו הדגישו בכל הזדמנות.

מי שזיהו במהירות את המגמה הזו היו הסעודים וראשי האמירויות. לא בכדי צמצמו מדינות אלה את מעורבותן בתהליכים הקשורים לרצועת עזה. גם אם לא אמרו זאת באופן מפורש, לא קשה היה לזהות את ספקנותן ביחס להשגת יעד הפירוז במתווה שסוכם בתוכנית טראמפ.

גם ישראל לא יכולה להסתפק בפתרונות למראית עין. גישתה ביחס לסוגיית הפירוז בעזה תשפיע לא רק על זירה זו, אלא גם על מאמצי ההביא לפירוק חיזבאללה מנשקו. טוב יעשה הדרג המדיני אם יבהיר בפשטות כי משמעות הדרישה לפרז את השטח היא שרצועת עזה תישאר נקייה מכל יכולת צבאית ² נשק קל או כבד, התקפי או "הגנתי", וכן תחמושת, אמצעי ייצור, מנהרות, כלי שיט ואוויר, אמצעי קשר, שליטה ומודיעין. אלה לא ייוותרו בידי חמאס, וגם לא בידי אף גורם פלסטיני אחר בשטח הזה.

המועד המתאים לסיכום סוגיה זו הוא כעת, כאשר חמאס וחיזבאללה מצויים בעמדת חולשה יחסית, כשישראל עדיין מחזיקה במנופי לחץ משמעותיים כמו השליטה הנרחבת בשטחי רצועת עזה, וכשסוגיית הנורמליזציה עם סעודיה אינה דוחפת את האמריקנים או את הישראלים לפשרות ולוויתורים.

מבחינתה של ישראל ³ וכדאי להצהיר זאת גם בגלוי ⁴ עדיף להשאיר את המצב ברצועה כפי שהוא על פני "התקדמות" במתווה שלא יקדם את מטרותיה, יגביר את הלחצים עליה ורק יכביד

על התנהלותה. רצועת עזה, שמחציתה נתונה לשליטה ישראלית ומחציתה האחרת שקועה בהרס ובחורבן בלי עתיד, בלי תקווה ובלי שיקום ² עדיפה על פני מתווה שעלול להוביל לשיקום בלי פירוז.

אם נחזור לדברי הפתיחה, חמאס כבר לא מתנהל כיום מתוך תחושת סכנה לקיומו. עמדה ישראלית נחרצת מסוג זה עלולה להשפיע גם על התחושה הזאת.

בל יצא חוטא נשכר

בינתיים מי שמתחמם על הקווים וממתין שיקראו לו להוציא את המערכת מהבוץ העזתי הוא זה שברח מהזירה לאחר שהציבור העזתי העדיף את מרצחי חמאס.

הרשות הפלסטינית מצפה לחזור לרצועה על כידוני ישראל, כשהיא מחוזרת על ידי הקהילה הבינלאומית, מעוטרת בהחלטות ההצהרות על "מדינה פלסטינית", אך ממשיכה לסבול מתחלואיה הכרוניים. גם בסיס התמיכה בה הולך ונחלש. מילת הקסם שמצורפת לנוסחת השיווק של הרשות החדשה היא "רפורמות". על זה כבר נאמר: זו אותה הגברת בשינוי אדרת.

גם לבעלי החזון האופטימי ביחס לשילובה של הרשות בעזה כדאי לדון באפשרות שמהלך כזה לא יצלח, לתהות כמה זמן יידרש לכך ומה המחירים שישראל עלולה לשלם עד להכרה בכישלון. המודל הלבנוני, שאפשר לחיזבאללה להתעצם צבאית בחסות ממשל שלא היה לו סיכוי להיאבק בכך, הוא תרחיש אחד מני רבים שצריך לקחת בחשבון.

הזיקות שיווצרו בין עזה ליהודה ושומרון אם הרשות תשולב ברצועה יעצימו את האתגרים בשני האזורים. בכלל, העיקרון "בל יצא חוטא נשכר" נכון מאוד גם ליחסינו עם הרשות בסוגיית עזה. רפורמות מעמיקות ברשות הפלסטינית הן דבר נצרך בלי קשר להתרחשויות בעזה. עד שזה יקרה באופן שיניח את דעתה של ישראל, כל הדיון ברעיון זה הוא כמו ציור על קרח.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 12 לדצמבר 2025.